-िणः f. 1 A path, way. -2 Ved. Stinginess. -3 Discomfort; निरर्णि सिवता साविषक् Av. 1. 18. 2. -Comp. -केतुः = आम्रिमन्थ Premna Intergrifolia. -सुतः N. of Suka, a celebrated sage (born from the seed of Vyāsa fallen upon an Araņi at the sight of the nymph Ghritāchī); पितुः पादावगृह्णादरणीसुतः Mb. 12. 327. 31. -2 Fire, Agni; चितिं कृत्वा प्रवेक्यामि समिद्धमरणीसुतम् Rām. 5. 13. 39.

अर्णिमत् a. Related to the two Aranis; to be produced by them.

अरण्यम् $(sometimes)_m$. also, [अर्यते गम्यते शेषे वयसि ऋ-अर्तेनिंच Un. 3. 102] A land neither cultivated nor grazed, a wilderness, forest, desert; प्रियानारो कृत्सनं किल जगदरण्यं हि भवति U. 6. 30; माता यस्य गृहे नास्ति भार्या चाप्रियवादिनी। अरण्यं तेन गन्तव्यं यथारण्यं तथा गृहम्॥ Chan. 44; तपःश्रद्धे ये ह्युपवसन्त्यरण्ये Mund. 1.2. 11. oft. used as first member of comp. in the sense of 'wild', 'grown or produced in forest'; 'बीजम wild seed; 'कार्पास, 'कुलक्षिका; 'कुसुम्भः &c; so 'मार्जारः, 'मूषकः. -2 A foreign or distant land; अरण्येषु जर्भुराणा चरन्ति Rv. 1. 163. 11. - पयः N. of a plant कट्फल (Mar. कायफळ) -Comp. -अध्यक्षः headman or superintendent of a forest district; forest keeper or ranger. -अयनम्, -यानम् going into the forest, becoming a hermit; अथ यदरण्यायनामित्या-चक्षते ब्रह्मचर्यमेव तद् Ch. Up. 8.5.3. -ओकस्, -सद् a. 1 dwelling in woods, being in a forest; किंतु ^oसदीवयं अनभ्यस्त रथचर्याः U.5; वैक्रव्यं मम तावदीदशमपि स्नेहादरण्यीकसः 🖒 4. 6. -2 especially, one who has left his family and become an anchorite, forest-dweller. - कणा wild cumin seed (Mar. जिरें) -कदली wild plantain. -काण्डम् N. of the third book of the Rāmāyana which embodies Rāmā 's exploits in the course of his journey through the forests in company with Viśvāmitra. -गजः a wild elephant (not tamed). -गानम् N. of one of the four hymn-books of the Samaveda (to be chanted in the forest). -चटकः a wild sparrow. -चिन्द्रका (lit.) moonlight in a forest; (fig.) an ornament or decoration which is useless, or does not serve its purpose; just as moonlight in a forest is useless there being no human beings to view, enjoy and appreciate it, so is decoration when not viewed and appreciated by those for whom it is intended; thus Malli. on स्त्रीणां प्रियालोक-फलो हि वेषः Ku. 7. 22 remarks अन्यथाऽरण्यचन्द्रिका स्यादिति भावः. -चर (°ण्येचर also), -जीव a. wild, living in woods. -ज a. wild; आईका wild ginger. -जीरम् wild cumin (Mar. कड़ जिरें). -दमनः N. of a plant. -द्राद्शी, -व्रतम् N. of a ceremony performed on the 12th day of Margasirsa. - ঘর্ম: 1 wild state or usage, wild nature; तथारण्यधर्माद्वियोज्य प्राम्यधर्मे नियोजित: Pt. 1 -2 the duties of a Vanaprastha or anchorite. -धान्यम्, -शालिः wild rice (नीवार). -नपतिः -राज् (इ), -राजः 'lord of the woods', epithet of a lion or a tiger; so अरण्यानां पतिः. -पण्डितः [अरण्ये एव पण्डितः , न तु नगरादिषु जनसमाजेषु] 'wise in a forest';

(fig.) a foolish person (who can display his learning only in a forest where no one will hear him and correct his errors). -पर्वन N. of the first section of the Mb. -भव a. growing in a forest, wild; यथा वास्तिलाः Pt. 2.86. -मक्षिका a gadfly (Mar. घोडमाशी) -मुद्रक: a kind of wild bean. -यानम् retiring to the woods. -रक्षकः conservator of forests, forest-keeper. -राज्यम् sovereignty of the woods. -रादेतम् (ंपे) 'weeping in a forest', a cry in the wilderness; (fig.) a vain or useless speech, or a cry with no one to heed it, or anything done to no purpose; अरण्ये मया रुदितम् ५. २; प्रोक्तं श्रद्धाविहानस्य अरण्यरुदितोपमम् Pt. 1. 393; तदलमधुनारण्यहिंदतैः Amaru. 76. -वायसः a wild crow, raven. -वासः, -समाश्रयः 1 retiring into woods, residence in a forest; व्योन्मुखं पितरम् R. 12.8. -2 a hermitage, forest habitation. -वासिन a. living in a forest, wild; m. a forest-dweller, an anchorite. (-41) N. of a plant अत्यम्लपणी. -वास्तु (न्स्तू) कः N. of a plant वनवेतः. -विलिपतम्, -विलापः (ण्ये) = हितम् above. -श्वन m. 'a wild hound ', wolf. -पष्टी N. of a festival celebrated on the 6th day of the bright half of Jyestha. –सभा a forest-court.

अरण्यकम् 1 Forest-court. -2 N. of a plant (Mar. बकाणा निंब).

अरण्यानिः, नी f. [अरण्य-आनुक्, डीप् च; P. IV. 1. 49; हिमारण्ययोर्महत्त्वे] 1 A large forest, or desert, vast wilderness; यथारण्यान्यामुत्साक्षरन्तः Sat. Br.; Mv. 4. –2 The spirit or presiding deity of the woods and mother of wild animals. उतो अरण्यानिः सायं शकटीरिव सर्जिति Rv. 10. 146. 3. अरण्यानी महारण्यम् Ak.

अरण्यीय a. 1 Containing a forest. -2 Near a forest.

अरण्येऽनूच्यः (scil. पुराडाश) 1 A kind of oblation (अरण्ये अनूच्याः पठनीयाः मन्त्रा यस्य). -2 N. of a Mantra.

अरण्येतिलकः [P. II. 1. 44] Wild sesamum yielding no oil; (fig. anything which does not answer to one's expectation.)

अरत a. 1 Dull, languid, apathetic. -2 Dissatisfied, discontented, averse to. -तम् Non-copulation. -Comp. -तम् a. not ashamed of copulation. (-प) a dog (as copulating even in the streets without shame).

अरति a. 1 Dissatisfied, discontented. -2 Dull, languid, restless. -तिः f. 1 Absence of pleasure or amusement; अरतिर्जनसंसदि Bg. 13. 10. regarded as arising from the longings of love, स्वामीष्टवस्त्वलाभेन चेतसो याऽनवस्थितिः । अरतिः सा S. D.; one of the ten states of love-lorn persons (अनज्ञदशा); Mb. 12. 300. 48. -2 Pain, distress; स्थामरितमवाप्य तत्र Ki. 10. 49. -3 Anxiety, regret, uneasiness, agitation; संघत्ते भृशमरित हि सिद्धियोगः Ki. 5. 51. -4 Dissatisfaction, discontent. -5 Languor, dullness. -6 A bilious disease, -ितः [ऋ-अति]